Питання для повторення попередньої теми (Вікова періодизація за Еріксоном)

1. Немовля часто отримує тепло й турботу від батьків.
Що формується в дитини?

2. Дитина вчиться користуватися горщиком, і батьки терпляче її підтримують.
Який результат для розвитку?

3. Дошкільник вигадує гру, а дорослі хвалять його ідею.
Що формується у дитини?

4. Учень отримав добру оцінку й почув схвалення від учителя та однокласників.
Який ефект для розвитку?

5. Підліток експериментує з хобі та стилем, і батьки це приймають.
Чим завершується такий процес?

6. Молодий чоловік навчився довіряти й відкриватися партнерці у стосунках.
Що формується в його розвитку?

7. Жінка середнього віку активно працює, виховує дітей, займається волонтерством.
Який результат для психосоціального розвитку?

8. Літня людина озирається на життя і каже: «Я прожив його з користю й миром у душі».
Що це означає за Еріксоном?

ТЕМА: ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ У ФАЗІ НОВОНАРОДЖЕНОСТІ ТА НЕМОВЛЯЧОМУ ВІЦІ

1. Теоретичні питання

1. Що таке криза новонародженості та як вона розв’язується?
2. Яке значення має бондінг для психічного розвитку дитини?
3. Що таке комплекс пожвавлення і коли він з’являється?
4. Назвіть основні психічні новоутворення першого року життя.
5. Що таке шкала Апгар і які параметри вона оцінює?
6. Які вроджені рефлекси забезпечують початковий розвиток психіки немовляти?
7. У чому полягає соціальна ситуація розвитку новонародженого?
8. Що таке дитяча шпитальність і які її причини?
9. Які особливості розвитку мовлення у немовлячому віці?
10. Коли у дитини починає формуватися оперативна (робоча) пам’ять і як вона проявляється?
11. Які перші емоції проявляються у новонародженого і з чим вони пов’язані?
12. Яке значення має явище емоційного зараження у немовлят?
13. Коли відбувається криза першого року життя і з чим вона пов’язана?

2. Бліц-питання

1. Скільки годин спить новонароджений на добу?

2. З якого місяця з’являється сміх?
3. Як називається шкала для оцінки життєздатності новонародженого?
4. У якому віці дитина починає впізнавати себе в дзеркалі?
5. Провідна діяльність немовляти?
6. Який середній зріст і вага новонародженого?
7. Скільки категорій новонароджених виділяють за шкалою Апгар?
8. У якому віці з’являється здатність до зорового зосередження?
9. Коли дитина починає розрізняти інтонацію мовлення дорослого?
10. З якого віку дитина проявляє настороженість до незнайомців?
11. Провідна діяльність у немовлячому віці?
12. Який термін використовують для позначення прагнення до спілкування у немовляти?
13. Як називається явище, коли немовля реагує на емоції інших (усмішкою на усмішку, плачем на плач)?
14. У якому віці немовля вперше починає впізнавати знайому людину чи іграшку?
15. Як називається період появи перших слів (9-12 міс.)?

3. Правда чи міф
1. Кесарів розтин завжди негативно впливає на психіку дитини.
2. Позитивні емоції немовляти є стимулом для його пізнавального розвитку.
3. Новонароджений з перших днів життя розуміє значення слів дорослого.
4. Дефіцит емоційного контакту з дорослим може спричинити дитячу шпитальність.

4. Кейсові завдання
1. Немовля плаче, але мама підходить до нього тільки через 30 хвилин, роздратовано заспокоює.
Які наслідки для формування довіри?

2. Батьки щодня гладять і розмовляють із дитиною під час годування, усміхаються їй.
Який ефект для розвитку?

3. Дитина 7 місяців реагує плачем на незнайомих людей.
Це норма чи відхилення?

4. Немовля більшу частину дня перебуває у візочку окремо від мами, контакт мінімальний. Догляд забезпечується, але без емоційного спілкування.
Які можливі наслідки?

5. На 4-му тижні дитина завмирає і прислухається, коли чує різкий звук.
Що це означає для її розвитку?
6. На 6-му місяці дитина реагує радісною усмішкою на маму, але негативно на незнайому людину.
Чи є це нормою?

7. Батько активно говорить із немовлям, називає предмети та просить «дай ручку», «подивись сюди». Дитина поступово виконує прості інструкції.
Які психічні процеси розвиваються?

8. Дитина 10 місяців знаходить іграшку, яку мама назвала, серед кількох предметів.
Що це свідчить про її розвиток?

9. Малюк починає активно сміятися під час гри з дорослим.
Яке значення має ця емоційна реакція?

10. Немовля народилось шляхом кесаревого розтину. Перші години після пологів воно перебувало окремо від матері. Через кілька днів батьки почали активно встановлювати тілесний і емоційний контакт.
Які можливі ризики й компенсаторні механізми у розвитку дитини?

11. У дитини 9 місяців батьки активно стимулюють мовлення: повторюють звуки, називають предмети, хвалять. Але дитина часто хворіє й довго перебуває у шпиталі.
Як поєднання стимуляції й емоційного дефіциту може вплинути на розвиток мовлення?

12. На першому році життя дитина росте в багатодітній сім'ї, де є старші брати й сестри. Всі доглядають за малюком, але емоційний контакт із мамою обмежений.
Як це може вплинути на соціальну ситуацію розвитку?

13. Немовля у 7 місяців почало реагувати плачем на незнайомих людей. Батьки хвилюються, що це «патологія».
Як психолог має пояснити батькам цю поведінку?

14. У 11 місяців дитина почала робити перші самостійні кроки, але батьки бояться падінь і постійно тримають її за руки.
Які наслідки може мати така поведінка дорослих?

15. Дитина 8 місяців перебуває у дитячому будинку. Її годують і доглядають, але дорослі мало розмовляють і не граються з нею.
Які ризики для розвитку емоційної сфери, мовлення та пізнання?

16. На 6-му місяці дитина сміється під час гри з татом, бере іграшку, тягне її до рота і водночас реагує на слова матері («дай ручку»).
Які процеси розвиваються одночасно?

17. Дитина 10 місяців почала впізнавати себе у дзеркалі, але при цьому боїться незнайомих людей і ховається за маму.
Як поєднані ці явища?

18. Дитина часто хворіє, тому тривалий час перебуває в лікарні. З нею постійно є мама, яка активно спілкується, співає, заохочує гру.
Чи можна говорити про відставання у психічному розвитку?

19. У сім'ї з близнюками одна дитина отримує більше уваги (мама носить її на руках, говорить із нею), а інша - здебільшого під доглядом няні, без емоційної взаємодії.
Які можливі наслідки для психічного розвитку кожної дитини?

5. Завдання

1. Поясніть взаємозв’язок кризи новонародженості та подальшої появи комплексу пожвавлення.
2. Як емоційне зараження у немовлят пов’язане з формуванням емпатії?
3. Чому дефіцит емоційного спілкування може спричинити не лише психологічні, а й фізичні відставання (дитяча шпитальність)?
4. Чому криза новонародженості вважається стартовою точкою розвитку психіки, і які механізми допомагають її подолати?
5. Поясніть, чому комплекс пожвавлення вважають першим показником соціальної потреби дитини.
6. Як емоційне зараження може впливати на формування майбутньої емпатії та соціальних навичок?
7. Чому дефіцит позитивного емоційного спілкування з дорослими гальмує як психічний, так і фізичний розвиток (явище дитячої шпитальності)?
8. Який взаємозв’язок між кризою першого року життя (кризою вертикалізації) та розвитком самосвідомості дитини?
9. Обґрунтуйте, чому провідна діяльність немовляти - емоційне спілкування з дорослим - вважається базовою для подальшого розвитку пізнавальних процесів.